

Filozofia miejsca

LEKCJA 6

Autor: Zbîncea Loredana Anca, Kolegium Narodowe im. Liviu Rebreanu w Bistrițy, okręg Bistrița-Năsăud, Rumunia

Przedmiot/dyscyplina: **Filozofia dla dzieci**

Grupa docelowa/wiek: **11-13 lat**

Cele operacyjne:

Po zakończeniu tej aktywności/lekcji uczniowie będą potrafili:

- **(K)** -- wyjaśnić kluczowe cechy społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem klasy jako wspólnej przestrzeni społecznej.
- **(A)** -- zaaplikować koncepcje społeczności, wspólnej przestrzeni i przynależności podczas opisywania i projektowania idealnego środowiska klasowego.
- **(V)** -- wykazać otwartość, uważność i szacunek, przyczyniając się do tworzenia harmonijnej i integracyjnej społeczności klasowej.

Plan aktywności / Opis scenariusza lekcji

Aktywność	Metody dydaktyczne	Czas trwania	Środki dydaktyczne / Zasoby
1. Aktywność 1: Co sprawia, że społeczność jest społecznością?	Gra wprowadzająca	10 minut	Karteczki samoprzylepne, kolorowy papier, fiszki (flashcards), marker
2. Aktywność 2: Opowiadanie „Niewidzialne pudełko”	Czytanie i refleksja	15 minut	Karta: Opowiadanie „Niewidzialne pudełko”, długopisy, kredki
3. Aktywność 3: Idealna klasa	Debata kierowana	15 minut	Tablica interaktywna

4. Aktywność 4: Jedno słowo dla mojej klasy		10 minut	
Szacowany całkowity czas: 50 minut			

Opis poszczególnych aktywności:

Aktywność 1: Co sprawia, że społeczność jest społecznością? (10 minut)

Cel aktywności: Celem tej aktywności jest pomoc uczniom w zidentyfikowaniu i zrozumieniu podstawowych elementów społeczności oraz refleksja nad własną klasą jako społecznością.

Przygotowanie aktywności: Nauczyciel przygotowuje jedną kartkę lub karteczkę samoprzylepną (post-it) dla każdego ucznia, symboliczny pojemnik („Koszyk społeczności”) oraz marker. Sala lekcyjna jest zaaranżowana w taki sposób, aby uczniowie mogli później usiąść w kręgu.

Przebieg aktywności: Nauczyciel wprowadza temat, pytając: „Jesteśmy klasą. Ale czy jesteśmy również społecznością?” i stawia główne pytanie: „Co sprawia, że grupa ludzi staje się społecznością, a nie tylko grupą?”.

Każdy uczeń pisze jedno słowo lub krótkie zdanie, odpowiadając na pytanie, co według niego jest ważne dla społeczności (np. przyjaźń, szacunek, zaufanie). Następnie uczniowie siadają w kręgu i po kolei czytają swoje pomysły na głos, po czym wrzucają karteczki do Koszyka społeczności. Nauczyciel losowo wybiera kilka kartek i na ich podstawie prowadzi kierowaną dyskusję, zachęcając uczniów do wyjaśniania znaczeń i refleksji nad takimi pojęciami jak szacunek, zasady i przynależność.

Pytania do debriefingu:

1. Co oznacza dla Ciebie „szacunek” w społeczności?
2. Czy społeczność może istnieć bez zasad lub bez przyjaźni?
3. Kto decyduje o tym, czy ktoś należy do społeczności?
4. Która wartość wydaje się najważniejsza dla naszej klasy i dlaczego?

Aktywność 2: Opowiadanie „Niewidzialne pudełko” (15 minut)

Cel aktywności: Celem tej aktywności jest pomoc uczniom w refleksji nad przynależnością, byciem zauważanym (widocznością) i bezpieczeństwem emocjonalnym wewnątrz społeczności, przy jednoczesnym zachęcaniu do wyrażania emocji i aktywnego słuchania.

Przygotowanie aktywności: Nauczyciel przygotowuje tekst „Niewidzialne pudełko” (wydrukowany lub w wersji cyfrowej), prawdziwe lub symboliczne pudełko, karteczki samoprzylepne oraz przybory do pisania. Pudełko można ozdobić wspólnie z klasą.

Przebieg aktywności: Nauczyciel czyta opowiadanie na głos i prosi uczniów, aby zwrócili uwagę na emocje opisane w tekście. Po lekturze następuje kierowana dyskusja filozoficzna, skupiająca się na tym, dlaczego dzieci użyły pudełka, co to znaczy czuć się „niewidzialnym” i w jaki sposób zwykła przestrzeń może stać się miejscem, w którym każdy czuje się dostrzeżony i wysłuchany. Następnie uczniowie biorą udział w krótkim ćwiczeniu praktycznym: każdy pisze na karteczce niewypowiedzianą myśl, emocję lub pozytywną wiadomość dla społeczności klasowej. Karteczki te są wrzucane do pudełka, które może pozostać w klasie jako bezpieczna przestrzeń do cichego wyrażania siebie.

Pytania do debriefingu:

1. Jak myślicie, dlaczego dzieci zaczęły wrzucać karteczki do pudełka?
2. Co to znaczy czuć się „niewidzialnym” w klasie?
3. Jak się czuliście podczas pisania swojej karteczki?
4. Co możemy robić na co dzień, aby nikt w naszej klasie nie czuł się niewidzialny?

Aktywność 3: Idealna klasa (15 minut)

Cel aktywności: Celem tej aktywności jest zachęcenie do refleksji nad relacjami panującymi w klasie, wzmocnienie poczucia przynależności i odpowiedzialności oraz stymulowanie etycznego myślenia i kreatywności.

Przygotowanie aktywności: Nauczyciel przygotowuje duże arkusze papieru lub papier do flipchartu, markery, kredki i karteczki samoprzylepne.

Przebieg aktywności: Nauczyciel wprowadza zadanie, prosząc uczniów o wyobrażenie sobie budowy idealnej klasy - nie pod względem mebli, ale pod względem atmosfery i relacji. Uczniowie pracują indywidualnie lub w małych grupach. Mogą albo stworzyć wspólny rysunek przedstawiający symboliczną mapę idealnej klasy (kręgi przyjaźni, kąciki wyciszenia, ściany zaufania), albo napisać osobiste wiadomości na karteczkach samoprzylepnych, zaczynając od słów: „Idealna klasa to dla mnie miejsce, w którym...”. Pomysły są przywieszane na wspólnej tablicy, a uczniowie prezentują je i dyskutują o nich, zadając pytania i rozwijając nawzajem swoje wypowiedzi.

Pytania do debriefingu:

1. Które pomysły z idealnej klasy możemy zacząć stosować od dziś?
2. Jaka odpowiedzialność spoczywa na każdym z nas w tworzeniu takiej klasy?
3. Jakie wartości najczęściej pojawiają się w naszych pomysłach?

Aktywność 4: Jedno słowo dla mojej klasy (10 minut)

Cel aktywności: Celem tej aktywności jest zachęcenie do autentycznego wyrażania siebie, osobistej refleksji oraz wzmocnienie przekonania, że każdy głos w społeczności klasowej ma znaczenie.

Przygotowanie aktywności: Nie są wymagane żadne specjalne materiały poza tablicą lub dużym arkuszem papieru do zapisania słów kluczowych.

Przebieg aktywności: Uczniowie siadają w kręgu lub pozostają na swoich miejscach, skupiając wspólnie uwagę. Nauczyciel zaprasza ich do refleksji nad tym, jak się czują w swojej klasie i co chcieliby wnieść do społeczności. Uczniowie po kolei dzielą się jednym słowem lub krótkim zdaniem, odpowiadając na pytania takie jak: „Jak się czuję w mojej klasie?”, „Co chciałbym wnieść do naszej społeczności?” lub „Jakie słowo jest kluczowe dla klasy, w której każdy się liczy?”. Nauczyciel zapisuje powtarzające się słowa na tablicy, tworząc symboliczną mapę stanu emocjonalnego i relacyjnego klasy, i kończy zajęcia refleksyjnym przesłaniem o wspólnej odpowiedzialności.

Pytania do debriefingu:

1. Które słowa się powtarzały i co nam one mówią o naszej klasie?
2. W jaki sposób możemy przekształcić te słowa w działania?
3. Jakie osobiste zobowiązanie możesz podjąć, aby ulepszyć naszą społeczność klasową?

Rekomendacje dla nauczycieli: Zalecam stosowanie nauczania opartego na miejscu (Place-Based Learning) na wszystkich przedmiotach, a nie tylko w naukach społecznych i humanistycznych, ponieważ uczniowie mogą z łatwością eksplorować i poddawać refleksji przestrzeń klasową jako żywe miejsce relacji, tożsamości i przynależności, przekształcając ją w aktywne zasoby do nauki i współtworzenia społeczności. Metodologia ta rozwija krytyczne myślenie uczniów i ich samoświadomość w odniesieniu do otaczających ich przestrzeni.